

**БІЛА С.О.,
доктор наук
з державного
управління,
професор,
Заслужений
економіст України,
професор кафедри
міжнародних
економічних
відносин і бізнесу
Інституту
міжнародних
відносин
Національного
авіаційного
університету**

**СИРОХМАН Д.А.,
магістрант
спеціальності
«Міжнародні
економічні
відносини»,
Інститут
міжнародних
відносин
Національного
авіаційного
університету**

УДК 339.137: 2 (061) (4ЄС) (045)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ОСНОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В статті досліджується вплив глобальних екологічних проблем та екологічних ризиків на формування концепції «сталого економічного розвитку», аналізується стан та перспективи реалізації моделі сталого економічного розвитку відповідно до Кіотського протоколу, розглядаються стратегічні пріоритети сталого економічного розвитку країн Європейського Союзу (ЄС) до 2020 року, а також аналізуються перспективи екологізації виробництва та енергетики в країнах ЄС.

Ключові слова: сталий розвиток, стратегічні пріоритети, стратегія «Європа – 2020», екологізація виробництва.

Постановка проблеми. Сучасна науково-технічна революція, катастрофічні зміни клімату, погіршення навколишнього середовища, демографічний «вибух», а також економічні проблеми є найважливішими викликами ХХІ ст., які постали перед країнами, інтеграційними об'єднаннями та світовою спільнотою в цілому. Саме ці проблеми слугували основним поштовхом до розробки концепції сталого розвитку. На сьогоднішній день Європейський Союз демонструє найуспішніші результати втілення цієї концепції в реальне життя, не дивлячись на те, що проблематика сталого розвитку відійшла на другий план для більшості країн світу в зв'язку з погіршенням економічних показників та посиленням волатильності фінансових ринків у ході світової фінансово-економічної кризи. Тому домінантною ідеологією розвитку циві-

лізації в XXI ст. має стати саме концепція сталого розвитку. Дослідження цієї проблематики є дуже актуальним і для України. В Законі України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики України» чітко обґрунтовано європейський вибір нашої держави. Зробивши такий серйозний крок, Україні необхідно найближчими роками досягти тих стандартів, які є звичними для 28 країн-членів ЄС, створити національну законодавчу базу, що відповідає рівню законодавства ЄС, а також здійснити структурну переорієнтацію економіки України відповідно до вимог міжнародного поділу праці. Перші кроки необхідно спрямувати на перехід України від екстенсивного до інтенсивного розвитку економіки з використанням високих технологій та інновацій. Крім цього, в Україні необхідно впровадити довгострокові екологічні програми, що мають включати використання альтернативних джерел енергії з метою зменшення залежності від енергоресурсів Російської Федерації, запровадити енерго- та ресурсозберігаючі технології у всіх галузях промисловості та сільського господарства. Також необхідно вирішити проблему переробки побутових та промислових відходів з подальшою їх утилізацією, підвищити ефективність виробництва за рахунок відмови від морально застарілого обладнання з подальшою його заміною на сучасне, яке створене за новітніми технологіями і відповідає потребам нинішнього споживача. За рахунок таких змін вітчизняна продукція зможе стати більш конкурентоздатною на ринку європейських товарів, а вирішення екологічних проблем сприятиме підвищенню тривалості життя та покращенню здоров'я населення, що в свою чергу принесе економічну вигоду країні.

Ступінь розробленості проблематики. Враховуючи надзвичайну актуальність даного питання для розвитку людської цивілізації в цілому, дослідженнями займалися як вітчизняні так і зарубіжні науковці. Серед вітчизняних авторів слід відмітити: А. Філіпенка, який розглядав сталий економічний розвиток як глобальну потребу сучасності [9], В.Будкін – досліджував методологічні аспекти формування «Єдиного економічного простору» [1], Б. Данилишин – висвітлював екологічну складову політики сталого розвитку [3], Д. Лук'яненко досліджував стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації [8] та інші. Серед зарубіжних науковців слід виділити: Donella H., J. Randers, Dennis L. Meadows, які досліджували світове споживання природних ресурсів та ступінь

виснаження планети, а також загальні проблеми зміни клімату [11] та Daniel Gros, Felix Roth, які досліджували роль знань та інновацій, необхідність впровадження «зеленої» економіки та більш раціонального споживання природних ресурсів заради досягнення поставлених цілей стратегією «Європа – 2020» [10] та інші.

Мета публікації. Метою даної роботи є аналіз стратегічних пріоритетів сталого економічного розвитку країн Європейського Союзу до 2020 року. Для досягнення цієї мети були визначені такі завдання:

- дослідити вплив глобальних економічних проблем та екологічних ризиків на формування концепції «сталого економічного розвитку»;
- проаналізувати стан та перспективи реалізації моделі сталого економічного розвитку відповідно до Кіотського протоколу;
- дослідити стратегічні пріоритети сталого економічного розвитку країн ЄС до 2020 року;
- розглянути перспективи екологізації виробництва та енергетики в країнах ЄС.

Основний зміст. Вперше поняття «сталого розвитку» наводиться в 1987 році в доповіді «Наше спільне майбутнє», яка була підготовлена Міжнародною комісією з навколишнього середовища ООН на чолі з прем'єр-міністром Норвегії Г. Брундтланд, та тлумачиться як розвиток, що відповідає потребам сучасного покоління, не позбавляючи при цьому інші покоління можливості задовольняти свої потреби у майбутньому [12, р. 8]. «Сталі» ініціативи охоплюють три складові сталого розвитку, а саме: економічну, соціальну та екологічну. В цій роботі домінуючу увагу буде приділено саме екологічній складовій, оскільки з кожним днем відбувається погіршення і без того катастрофічного стану довкілля в наслідок діяльності всіх суб'єктів міжнародних відносин. Сучасна глобальна екологічна проблема відображає позитивні та негативні сторони теперішньої цивілізації, показує «виворотну сторону» досягнень техногенного розвитку і результати раніше існуючих форм виробничої діяльності. Основні чинники екологічних ризиків як і раніше визначаються масштабами і формами господарської діяльності в розвинених країнах. У XXI ст. спостерігається зростання концентрації вуглекислого газу в атмосфері, частка якого з початку століття збільшилася на 25 %, а за останні 40 років - на 13 %. За обсягами викидів вуглецю (1 т вуглецю відповідає 3,7 т CO₂) перше місце посідають США, за ними слідує країни

Європейського Економічного Співтовариства, а потім - країни СНД, на які припадає більше половини викидів. На частку США припадає дещо менше 30% загальної маси вуглецю, що викидається в атмосферу, на частку країн ЄЕС - приблизно 20%, на частку Росії - біля 13% , а на частку Китаю - більше 7%. Крім того, біля 2% загальної маси викидів в атмосферу складають шкідливі речовини з високою токсичністю (сірковуглець, фтористі сполуки, бензапірен, сірководень та ін.).

Оскільки проблема зміни клімату є глобальною проблемою, то її розв'язання потребує зусиль всієї міжнародної спільноти, саме тому в червні 1992 року під час всесвітньої зустрічі на вищому рівні в Ріо-де-Жанейро лідери 154 країн, а також ЄС підписали Рамкову Конвенцію ООН про зміну клімату. Сторони Конвенції поставили собі за мету стабілізацію концентрації парникових газів в атмосфері на рівні, який дозволив би не допустити «небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему» [4, с.14 – 18]. Відповідно до Конвенції, країни-учасники зобов'язуються проводити національну політику, яка передбачає скорочення викидів, передбачених Рамковою конвенцією. Зобов'язаннями країн знижувати викиди парникових газів передбачається, в першу чергу, скорочення або обмеження споживання викопного палива, підвищення ефективності використання енергії, розробка і більш широке використання нових і повновлованих видів енергії, технологій поглинання двоокису вуглецю та передових низьковуглецевих технологій, заходи з обмеження та скорочення викидів парникових газів в транспортному секторі. Кіотський протокол не тільки сприяв введенню нових більш ефективних технологій в країнах, що взяли на себе конкретні кількісні зобов'язання, а й створював стимули їх поширення в країнах, що розвиваються за допомогою різних фінансових інструментів, механізму передачі технологій та механізмів гнучкості. Збільшення абсорбції парникових газів передбачає вживання заходів з відновлення лісів. Рамкова Конвенція ООН про зміну клімату не пропонує країнам-учасникам обов'язкові схеми національної системи регулювання викидів парникових газів та їх поглинання. Конкретна країна розробляє і приймає таку систему, виходячи зі своїх внутрішніх природних, соціально-економічних умов і пріоритетів.

На відміну від інших міжнародних угод у сфері охорони навколишнього середовища, Кіотський протокол передбачає в якості додаткових заходів

по дотриманню своїх зобов'язань сторонами основні економічні (гнучкі) механізми, до яких слід віднести:

- торгівля квотами на викид парникових газів;
- механізм чистого розвитку (МЧР);
- проекти спільного впровадження (ПСВ).

В рамках гнучких механізмів Сторони можуть передавати один одному частину національної квоти на викиди парникових газів (торгівля квотами) або набувати одиниці скорочених по проектам МЧР і ПСВ викидів. Для обліку переданих вуглецевих одиниць використовується тонна CO₂ еквіваленту, помножена для кожного парникового газу на відповідний коефіцієнт. Принцип дії цих механізмів полягає в тому, що кліматичні ефекти не залежать від місця викиду парникових газів, а парникові гази в наявних в атмосфері концентраціях прямо не шкодять здоров'ю людини. Тому кожна сторона Кіотського протоколу, яка перебрала на себе конкретні кількісні зобов'язання, може виконувати частину своїх зобов'язань по зниженню викидів, набуваючи за допомогою гнучких механізмів відповідні квоти на викиди в країнах, де заходи по зниженню викидів коштують дешевше в силу різних причин. Перший термін дії Кіотського протоколу закінчився 31 грудня 2012 року. З метою його пролонгації, 200 країн взяли участь у конференції держав-членів ООН, що проходила в столиці Катару м. Доха з 26 листопада по 7 грудня 2013 року. В результаті діяльності Спеціальної робочої групи по Кіотському протоколу була видана поправка. Другий період Кіотського протоколу діятиме з 1 січня 2013 року по 31 грудня 2020 року, а промислово розвинені країни, тепер їх залишилося 37, й надалі скорочуватимуть викиди парникових газів. Країнами, що відмовилися взяти на себе зобов'язання по скороченню викидів стали Росія, Японія та Нова Зеландія, а Канада вийшла з Кіотського протоколу. Ряд країн, чия промисловість швидко розвивається, у тому числі Китай та Індія, на частку яких припадає найбільше число викидів, ніяких зобов'язань на себе не брали. США Кіотський протокол підписали, але не ратифікували [17]. Таким чином можна констатувати факт неефективності Кіотського протоколу, оскільки найбільш розвинуті економіки світу відмовляються скорочувати викиди в атмосфері, аргументуючи це гальмуванням розвитку їх економік.

За 2008 – 2010 роки Європа, і весь світ в цілому, зіткнулися з надзвичайно тяжкою економічною кризою з часів Великої Депресії. В результаті Єв-

ропа зробила крок назад в економічному плані і в загальному розвитку Європейського Союзу. За для забезпечення розумного, стійкого й всеосяжного зростання, країнами ЄС була схвалена у березні 2010 року нова європейська стратегія економічного розвитку на найближчі 10 років – стратегія «Європа – 2020» [14].

Стратегія «Європа – 2020» розкриває європейську соціально-економічну концепцію 21-го століття. Стратегія дає зрозуміти, як Європа збирається виходити з кризи і як повернути сьогоднішню нестабільність в бік розумного, стійкого і всеосяжного росту і розвитку. Для досягнення необхідних результатів Європі знадобиться посилення управління економікою [14].

«Європа 2020» встановлює три основні чинники зміцнення економіки [19]:

- розумне зростання: розвиток економіки, заснований на знаннях та інноваціях;
- стійке зростання: створення економіки, заснованої на доцільному використанні ресурсів, екології та конкуренції;
- всеохоплююче зростання: сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної та територіальної згоди.

Стратегія «Європа 2020» ставить перед собою наступні головні цілі [20]:

- 75% населення у віці від 20 до 64 років повинні бути працевлаштовані;
- 3% ВВП ЄС має бути інвестовано в дослідження і розробки;
- досягнення цілей енергетичної політики і політики з приводу зміни клімату (включаючи 30% зниження забруднення навколишнього середовища);
- частка учнів, що кинули школи, не повинна перевищувати 10%. Не менш 40% молоді повинно мати вищу освіту;
- скорочення числа людей, що знаходяться в небезпеці опинитися за межею бідності, на 20 млн. осіб.

Для того, щоб держави-члени змогли адаптувати стратегію «Європа – 2020» до своєї конкретної ситуації, Європейська Комісія пропонує державам трансформувати цілі ЄС в свої національні стратегії.

Цілі відображають основну суть розумного, стійкого і всеосяжного зростання, але вони не є вичерпними, ЄС ставить перед собою велику кількість завдань у ході виконання стратегії «Європа – 2020». Для якнайшвидшого розвитку і досягнення

поставлених цілей ЄС вважає пріоритетними такі 7 напрямків діяльності:

– «Інноваційний Союз» для поліпшення умов і можливостей фінансування досліджень та інновацій, щоб гарантувати, що інноваційні ідеї будуть використані в товарах і послугах, що сприятиме економічному зростанню і створенню нових робочих місць;

– «Рух Молоді» для посилення результативності освітніх систем і сприяння залученню молодих людей на ринок праці;

– «План розвитку цифрових технологій в Європі» для прискорення повсюдного розвитку високошвидкісного інтернету і надання можливостей участі в загальному цифровому комерційному просторі для приватних фізичних та юридичних осіб;

– «Доцільне використання ресурсів у Європі», щоб зробити економічне зростання незалежним від ресурсів, сприяти переходу на економіку з низьким вмістом вуглецю, збільшити використання джерел відновлюваної енергії, провести модернізацію транспортного сектору та забезпечити розумне використання джерел енергії;

– «Індустріальна політика, спрямована на глобалізацію» для поліпшення підприємницького середовища, особливо для середнього та малого бізнесу, для підтримки розвитку потужної і стійкої промислової бази для повсюдної глобалізації;

– «План з розвитку нових здібностей і збільшення кількості робочих місць», щоб зробити модернізацію ринків праці, дати людям можливість отримувати нові знання та навички, щоб збільшити можливість працевлаштування, поліпшити співвідношення попиту і пропозиції на ринках праці, включаючи трудову мобільність;

– «Європейська політика проти бідності», щоб соціальна і територіальна взаємодія була поширена по всій території і щоб досягнення у сфері економічного розвитку та зайнятості населення допомагали знижувати рівень бідності по всьому ЄС.

Сім основних напрямків діяльності, викладені вище, є пріоритетними як для ЄС, так і для держав-членів. Політичні, економічні та соціальні інструменти ЄС, особливо внутрішній ринок, фінансові важелі, інструменти зовнішньої політики, будуть задіяні в усуненні перешкод і досягненні цілей «Європи – 2020» [13]. Але слід зазначити, що не всі країни-члени ЄС намагаються дотримуватися принципів екологізації, мотивуючи свою позицію тим, що в пріоритеті в них розвиток національних економік. Це легко зрозуміти – ще не всі відійшли

від світової фінансової кризи 2008 року. Так, на сьогоднішній день Польща та Великобританія є єдиними ентузіастами, які вважають, що повномасштабна розробка європейських родовищ сланцевого та інших видів газу нетрадиційного видобутку дозволять не тільки оздоровити економіку, здешевивши енергоносії, а й зняти газову залежність від Російської Федерації. Яскравим прикладом можуть слугувати США, які за рахунок сланцевої революції зуміли оздоровити свою економіку та поступово виходять з кризи, але для ЄС думка екологічних організацій, які виступають проти видобутку сланцевого газу, є набагато важливішою за проблеми промисловості. Як наслідок, Франція заборонила видобуток сланцевого газу на своїй території, Німеччина ввела мораторій на використання технології гідророзриву, а Європейський парламент намагається ввести тотальну заборону на його використання по всій території ЄС [6, с. 38 – 39].

Незважаючи на категоричне ставлення ЄС до видобутку сланцевого газу, експерти UBS (Union Bank of Switzerland) – однієї з найбільших інвестиційних установ планети, прогнозують, що в найближчі 10 – 20 років централізоване виробництво електроенергії з видобувного палива в ЄС призупинить своє існування, а потужні електростанції займуть роль лише мало важливого посередника у постачанні електроенергії.

Отже, можемо з впевненістю стверджувати, що Європа стоїть на порозі зміни парадигми електроспоживання та виробництва електроенергії. До 2025 року електрична енергія перестане бути продуктом виробництва виключно централізованих підприємств, а навпаки хто завгодно зможе виробляти та зберігати електроенергію. Завдяки трьом основним факторам – доступним електромобілям, прогресу в області сонячної енергетики, а також вагомим падінням цін на сонячні батареї можна буде повністю змінити сучасну модель електропостачання в Європі. Як стверджують аналітики UBS, відмова від електростанцій буде зумовлена тим, що для домогосподарств та виробничих об'єктів більш рентабельно буде самостійно отримувати та зберігати надлишки електроенергії за рахунок сонячних батарей, а недолік непостійності сонячних промінів і як наслідок непостійності електропостачання, буде компенсуватися за рахунок акумуляторних батарей високої ємності. Іншими словами, на рівні домогосподарств така система буде працювати наступним чином: електромобіль заряджається вночі, сонячні панелі забезпечуватимуть електрикою

вдень, а надлишок енергії буде накопичуватися в батареї, котра розряджатиметься ввечері, щоб покрити всі потреби будинку, які залишилися.

Крім цього, експерти прогнозують до 2020 року в Європі стрімкий ріст популярності на електромобілі, оскільки їх вартість майже зрівняється з вартістю звичайних автомобілів, проте електромобіль зможе заощадити до 2 тис. євро на рік за рахунок вартості палива. Відома американська компанія Tesla планує масовий випуск «електрокарів» в 2017 році за ціною 35 тис. доларів. Отже, до 2020 року для середнього споживача з Німеччини, Італії, Іспанії та для більшої частини Європи придбання домашньої сонячної електростанції з 20 річним життєвим циклом разом з невеликою батареєю та електромобілем окупиться за шість – вісім років. Іншими словами, придбавши систему в 2020 році, середній європеєць 12 років буде отримувати електроенергію безкоштовно. Фахівці UBS також прогнозують, що до 2025 року частка електромобілів становитиме 10 % авторинка [5, с. 30 – 31]. Також слід відмітити той факт, що ЄС наразі інвестував 8 млн. фунтів у проект, який передбачає встановлення першого в світі підводного електричного генератора DeltaStream, який незабаром розпочне виробляти енергію за рахунок енергії підводних течій і відливів-приливів. Цієї енергії буде достатньо для забезпечення сотні домів селища Ремсі Саунд у графстві Пембрукшир [7, с. 32 – 34]. Також необхідно відмітити той факт, що за даними BP Energy Outlook 2035, ЄС серед всієї світової спільноти посідає перше місце зі скорочення використання нафти, природного газу, вугілля, а також електроенергії, що виробляється атомними, гідро, вітряними та сонячними електростанціями. Світову тенденцію з енергоспоживання ми можемо побачити в таблиці 1.

З таблиці стає зрозумілим, що лише ЄС демонструє спадаючу динаміку в енергоспоживанні. За споживанням нафти перше місце в світі посідають США, хоча з 2000 – 2013 рр. вони скоротили її споживання на 9% (з 38,3 до 35,1 PBtu). PBtu – це квадрильон британських теплових одиниць, що є еквівалентним 1055 петаджоулів. Друге місце посідає Китай (разом із Гонконгом та Макао). За останні 13 років Піднебесна збільшила споживання нафти в 2,07 рази (з 10,4 до 21,6 PBtu). Японія за цей же період скоротила використання нафти майже на 20% (з 11,2 до 9,4 PBtu). Індія за останні 13 років почала споживати «чорного золота» на 63,7% більше (з 4,4 до 7,2 PBtu). Якщо

Таблиця 1

**Динаміка світового енергоспоживання
(річне споживання в квадрильйонах британських теплових одиниць)**

Країни	2012	2015	2020	2025	2030	2035
ЄС (28 країн-членів)	66,4	65,3	64,9	64,3	63,5	62,5
Колишні країни СРСР	40,2	41,2	43,4	45,6	48	50,1
США	87,7	89,5	90,8	91,8	91,4	90,2
Китай	108,5	123,2	148,5	165,3	176,9	185,4
Індія	22,4	24,6	31,2	37,2	44,1	51,9
Інші країни	169,9	182,5	201,1	219,6	238,2	257
Весь світ	495,1	526,4	579,8	623,8	662,1	697,1

Примітка. Побудовано за даними BP Energy Outlook 2035, [18]

говорити про ринок газоспоживання, то лідерами залишаються США та РФ, які за останні 13 років збільшили об'єми споживання на 11,7% (з 23,8 до 26,6 PBtu) та 13,7% (13,2 до 15 PBtu) відповідно. В той же час Китай збільшив споживання газу в 6 разів (з 1 до 6.1 PBtu). Газоспоживання Індії в період з 2000 по 2013 рр. збільшилося в 2,3 рази (з 0,8 до 1,9 PBtu). Що стосується споживання вугілля, то Китай є непереможним лідером. З 1986 – 2000 рр. Китай збільшив його використання в 1,52 рази (з 17,6 до 26,8 PBtu), а з 2000 – 2012 рр. – в 2,79 рази (до 74,8 PBtu). За 1991 – 2000 рр. Індія почала споживати вугілля в 1,57 разів більше (з 4,6 до 7,2 PBtu), а в 2012 році обсяги споживання становили 12,9 PBtu. Британська нафтова компанія BP прогнозує, що в період з 2012 по 2035 рр. Китай збільшить енергоспоживання на 70,8 % (з 108,5 PBtu до 185,4 PBtu) і в результаті більш ніж удвічі випередить США, чие енергоспоживання за цей час виросте всього на 2,9% (з 87,7 PBtu до 90,2 PBtu). Індія збільшить енергоспоживання до 2035 року в 2,32 рази (з 22,4 PBtu до 51,9 PBtu), що дозволить їй обігнати колишні республіки СРСР, де очікується зростання на 24,6 % (з 41,2 PBtu до 50,1 PBtu), і майже наздогнати ЄС – 28, чие енергоспоживання скоротиться на 5,9 % (з 66,4 PBtu до 62,5 PBtu) [2, с. 40 – 41]. Окрім цього, експерти Програми ООН з навколишнього середовища стверджують, якщо в розвиток «зеленої економіки» щорічно інвестувати 1,3 трлн. дол. (2 % від світового ВВП), то до 2050 не тільки збільшаться запаси відновлюваних ресурсів, але і покращаться довгострокові економічні показники. Наприклад, вилов риби збільшиться на 10 млн. тонн, а світовий урожай збільшиться на 10 % [15].

У свою чергу Президент України Петро Порошенко сформував для України власну «Стратегію – 2020», яка включає близько 60 реформ і спеціальних програм, реалізація яких дозволить нашій дер-

жаві увійти до Топ-20 країн у рейтингу Світового банку з легкості ведення бізнесу, збільшити ВВП на душу населення до 16 тис. дол. проти нинішніх 3900 дол. за версією рейтингового агентства Standard&Poog's, а також збільшити за п'ять років приплив прямих іноземних інвестицій до 40 млрд. дол., проти нинішнього показника в середньому 4 – 5 млрд. дол. на рік. При цьому до 2020 року 75% випускників шкіл повинні володіти двома іноземними мовами, а тривалість життя має зрости, мінімум, на три роки від нинішнього показника в 71 рік. Також президент очікує, що до 2020 року ліміт обсягів закупівлі палива в одного джерела не перевищуватиме 30 % від загального обсягу необхідного до закупівлі ресурсу, а частка місцевих бюджетів у консолідованому бюджеті країни становитиме не менш як 65%. Серед ключових реформ Президент називає антикорупційну реформу, судову реформу, податкову реформу, досягнення незалежності, реформу правоохоронної системи і системи оборони України, децентралізацію і реформу державного апарату, дерегуляцію і розвиток підприємництва, а також реформу охорони здоров'я [16]. Крім цього слід зазначити, що Україна ще в 2004 ратифікувала Кіотський протокол і по сьогоднішній день отримувала мільйонні прибутки від продажу національного надлишку квот на викиди, але на 18 Конференції Сторін Рамкової і конвенції ООН зі зміни клімату, яка проходила з 26 листопада по 7 грудня у м. Доха (Катар), було прийнято рішення щодо України, відповідно до якого нашій державі дозволили перенести невикористані квоти у кількості 13,6 млрд. т з першого періоду Кіотського протоколу на другий. Однак Сторони протоколу вирішили проблему, встановивши обмеження на використання перенесених квот – поправкою до Кіотського протоколу 3.7-тер, яка унеможлиблює накопичення «гарячого повітря» у другому періоді протоколу. Згідно тексту поправки 3.7-тер, позитивна різниця між

встановленою кількістю (ліміт на викиди) в другому періоді дії зобов'язань Кіотського протоколу та середніми щорічними викидами за перші три роки попереднього періоду (2008 – 2010 роки) помножені на 8, переводиться на анулюючий рахунок. Це означає, що в разі встановлення країною мети по скороченню викидів парникових газів до 2020 року, вище ніж середній рівень викидів за 2008 – 2010 роки, надлишкові дозволи будуть анульовані і країна не зможе ними скористатися. Грубо кажучи, якщо країна з зобов'язаннями викидатиме у другому періоді більше парникових газів ніж у першому, вона повинна буде компенсувати різницю, наприклад, за рахунок квот перенесених з першого періоду Кіотського протоколу, навіть якщо рівень викидів буде значно нижче ніж взяте зобов'язання. Тобто Україна, у разі перевищення у 2020 році середнього рівня викидів 2008 – 2010 років, зможе компенсувати різницю із резерву надлишкових квот першого періоду. Про це зазначається у пункті 25 поправки до Кіотського протоколу: надлишкові одиниці встановленої кількості першого періоду можуть бути використані для виконання зобов'язань другого періоду Кіотського протоколу в кількості, що відповідає перевищеному обсягу викидів встановленої кількості для цього періоду. Однак ця можливість може ускладнитися існуючим зобов'язанням України у -20 %. Маловірогідно, що реальні викиди парникових газів України до 2020 року перевищать встановлений рівень

зобов'язань, і тому, у випадку перевищення середнього рівня викидів за 2008 – 2010 роки, Україна не зможе використати квоти з резерву першого періоду Кіотського протоколу [17].

Висновки. Домінантною ідеологією розвитку цивілізації в XXI ст. має стати концепція сталого розвитку, оскільки катастрофічні зміни клімату, погіршення навколишнього середовища, демографічний «вибух» стали загрозою для існування суспільства. Протириччя між інтересами економічного розвитку провідних країн світу в глобальному плані та необхідністю охорони навколишнього природного середовища є одними з найскладніших на сучасному етапі. Саме ця проблема спонукає до пошуку нових методів вирішення проблеми викидів парникових газів в атмосферу згідно з Кіотським протоколом. До того ж збереження Кіотського протоколу є надзвичайно важливим для перенесення його основних принципів до нової кліматичної угоди після 2020 року та уникнення перерви у напрацьованій системі обліку та обмеженні викидів парникових газів. На сьогоднішній день саме Європейський Союз вирішує найбільшу низку проблем заради розумного, стійкого й всеосяжного зростання, демонструючи всьому світу найкращу динаміку з енергоспоживання, інвестуючи мільйони євро в розвиток екологічно чистої енергії моря, будівництво доступних електромобілів та роблячи сонячні батареї максимально ефективними та доступними за ціною.

ПОСИЛАННЯ:

1. Будкін В. Методологічні аспекти функціонування «Єдиного економічного простору» / В. С. Будкін // Світовий досвід удосконалення зовнішньоекономічної діяльності в контексті концепції сталого розвитку / Відділ зовнішньоекономічних досліджень ІСЕМВ НАН України. Наукова конференція, 18 жовтня 2012 року. – К.: ІСЕМВ НАН України, 2012. – С. 3–5.
2. Вишне夫斯基 Ю. Мировой ВВП избавляется от топливной зависимости / Юрий Вишне夫斯基. // Власть денег. – 2014. – № 40. – С. 40–41.
3. Данилишин Б. Екологічна складова політики сталого розвитку / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України. – Донецьк: Юго-Восток, Лтд, 2008. – 256с.
4. Дюканов В. Механізми Кіотського протоколу: досвід та перспективи для України / В. Г. Дюканов, О. В. Дюканова. – Київ: «Фенікс», 2006. – 160 с.
5. Кафтан А. Когда Европа похоронит «Газпром» / Алексей Кафтан. // Власть денег. – 2014. – № 40. – С. 30–31.
6. Лосев А. Кто положит конец газовой кабале ЕС / Антон Лосев. // Власть денег. – 2014. – № 40. – С. 38–39.
7. Михайленко М. Энергетика переходит на принцип «сделай сам» / Максим Михайленко. // Власть денег. – 2014. – № 40. – С. 32–34.
8. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. Д. Г. Лук'яненка. – К.: КНЕУ, 2001. – 538 с.
9. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія та сучасність / Антон Сергійович Філіпенко. – Київ: Знання, 2007. – 607 с.
10. Daniel Gros The Europe 2020 Strategy: Can it maintain the EU's competitiveness in the world? / D. Gros, F. Roth. – Centre for European Policy Studies, CEPS Paperbacks, 2012. – 111 p.

11. Donella H. Meadows Limits to Growth: The 30-Year Update / J. Randers, Dennis L. Meadows. – Chelsea Green Publishing, 2004. – 368 p.
12. Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development / World Commission on Environment and Development. – Oxford, New York: Oxford University Press, 1987. – 400 p.
13. Арабей Елизавета. Новая европейская стратегия «Европа 2020» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eulaw.ru/content/307>.
14. Європейська комісія о перспективах розвитку: Європа 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/europe2020/tools/monitoring/annual_growth_survey_2011/index_en.htm.
15. Марченко В. Какие отрасли экономики больше всего вредят природе [Электронный ресурс] / В. Марченко, С. Иванов // Инвест газета. – 2014. – Режим доступу: <http://www.investgazeta.net/infographics/kakie-otrasli-ekonomiki-bolshe-vsego-vredjat-prirode-165201/http://www.investgazeta.net/infographics/kakie-otrasli-ekonomiki-bolshe-vsego-vredjat-prirode-165201/>.
16. Порошенко оприлюднив тези «Стратегії 2020» [Електронний ресурс] // Уніан. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.unian.ua/politics/989833-poroshenko-oprilyudniv-tezi-strategiji-2020.html>.
17. Результаты 18-ой Конференции Сторін Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату та аналіз наслідків для України [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу: http://climategroup.org.ua/wp-content/uploads/2012/11/NECU.ResultsCOP18.ukr_.pdf.
18. BP Energy Outlook 2035 January 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/Energy-economics/Energy-Outlook/Energy_Outlook_2035_booklet.pdf
19. Europe 2020 targets [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/atoz_en.htm
20. The 5 targets for the EU in 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators.

Bila S.O., Syrokhman D.A. European Union: basis of sustainable development/ Institute of International Relations, National Aviation University

The article examines the influence of global ecological problems and ecological risks on the formation of «sustainable economic development» concept, examines the state and prospects for implementing a model of sustainable economic development according to the Kyoto Protocol, considered strategic priorities for sustainable economic development of the European Union (EU) to 2020, and explores the prospects for cleaner production and energy in the EU.

Keywords: sustainable development, strategic priorities, «Europe – 2020», ecologization of manufacturing.

Била С.А., Сирохман Д.А. Европейский Союз: основы устойчивого развития / Институт международных отношений Национального авиационного университета

В статье исследуется влияние глобальных экологических проблем и экологических рисков на формирование концепции «устойчивого экономического развития», анализируется состояние и перспективы реализации модели устойчивого экономического развития в соответствии с Киотским протоколом, рассматриваются стратегические приоритеты устойчивого экономического развития стран Европейского Союза (ЕС) до 2020 года, а также анализируются перспективы экологизации производства и энергетики в странах ЕС.

Ключевые слова: устойчивое развитие, стратегические приоритеты, стратегия «Европа – 2020», экологизация производства.

Стаття надійшла до редакції: 22.10.2015

Рекомендовано до друку: 25.11.2015